

Nr 509

Av fru Lewén-Eliasson m. fl., om ändrade grunder för beviljande av statens bosättningslån, m. m.

(Lika lydande med motion nr 435 i Första kammaren)

De närmaste åren kommer krigsårens stora barnkullar att ge kurvan, som utvisar antalet ingångna äktenskap, en markerad topp. Gruppen 20—24-åringar når sin kulmen redan år 1966, och följande siffror ger en god bild av denna åldersgrupps storlek.

Antalet 20—24-åringar

år 1955	422 000
1960	448 000
1965	586 000
1970	602 000
1975	524 000

Ofta kommenteras dessa befolkningsfakta, och det förbereds också på olika områden anordningar för att möta alla de behov och önskemål som kan förutsättas, då dessa ungdomar skall bilda familj, skaffa egen bostad och sätta bo. Lika angeläget som det är att samhället rustar sig för att ge alla dessa unga familjer en god start lika angeläget är det att man i tid riktar in dessa ungdomar själva på de viktiga uppgifter som väntar dem samt ger dem kunskaper och insikter som underlättar deras hembildning. Även i detta avseende har samhället sitt givna ansvar.

Vi anser det angeläget att aktualisera några tänkbara åtgärder, som tar sikte på detta.

Utan att närmare gå in på frågan om ekonomisk fostran av ungdomarna vill vi ändå understryka dess betydelse. De som under ungdomsåren lärt sig handla klokt och planerar sin ekonomi på litet sikt samt måhända avstår från ett och annat, som tonårsbutiken lockar med, har lagt en god grund för framtida sund familjeekonomi.

Men för oss är det i detta sammanhang ändå mera angeläget att ta upp en annan sida av problemet, nämligen hur man i skolan, i det frivilliga studietarbetet och bland ungdomen i övrigt skall kunna meddela kunskaper och väcka intresse för sådant, som gör dem skickade att bygga upp ett eget hem.

De ungdomar som i hem och skola fått lära de första grunderna i bostads-lära, heminredning, enkel varukunskap och familjeekonomi har något att

utgå ifrån och kan på ett säkrare sätt söka reda på goda rådgivare och bra inköpsställen samt motstå frestelser till oöverlagda, för den framtida ekonomin fördärvande inköp.

Vi är medvetna om att många goda krafter verkar för dessa syften. Det har fastställts ambitiösa kursplaner för berörda ämnen i skolan. De olika studieförbunden erbjuder material, och åtskilligt görs väl för att experimentera med nya metoder och moderna hjälpmedel. Men kan ändå inte mera göras för att stimulera till nya initiativ? Gör man något från skolöverstyrelsens sida för att göra här aktuella avsnitt levande för berörda lärare och skolledare? Det är av största betydelse om man kan förmå dessa att samordna hemkunskapens, samhällslärens och slöjdens aspekter på ämnet, så att det blir aktuell konsumentkunskap för tonåringen.

Ges det tillfälle till fortbildning för berörda lärare, och har man vid undervisningens utformning tillgång till ändamålsenligt material?

Då vi vill se såväl skolans som folkbildningens insats som en viktig förberedelse för den kommande bosättningen får ingen möda lämnas ospard för att göra den effektiv och intressant. Det måste också gå en röd tråd från denna till den upplysning, som riktas till de unga då de står inför sin omedelbara hem- och familjebildning. I detta skeende är det uppenbart att rådgivning är påkallad. Med reklamens alla medel presenteras den mångskiftande varumarknaden för de unga. Men för de flesta gäller det att inom en av begränsade resurser bestämd ram inrymma en mängd kostnadskrävande ting, vilkas livslängd, funktionsduglighet och utformning för långa tider bestämmer hemmiljön liksom familjens trivsel och arbete.

Lovvärda försök har gjorts att ordna upplysningsservice i samband med bosättning, på sina håll med stor framgång. Särskilt intressant förefaller det oss, då man anknutit denna rådgivning till förmedlingen av bosättningslån, till hemkonsulentverksamhet eller till yrkesskolor. Våra allmännyttiga bostadsföretag har under senare tid tagit upp sådan verksamhet i direkt anslutning till inflyttning i nya bostäder — ett experiment som förefaller oss vara värt stor uppmärksamhet i all synnerhet som det visat sig att man i den formen fångar in praktiskt taget samtliga berörda.

Det torde vara riktigt att låta sådan upplysning i fria former arbeta som det passar varje ort. På samhället kommer ett ansvar att skaffa fram objektivt upplysningsmaterial, ordna kurverksamhet för berörda tjänstemän och förmedla erfarenheter från olika håll. De institutioner som ligger nära till för att göra en aktivare insats härvidlag än nu är fallet tycks oss vara konsumentområdet och konsumentinstitutet. Svenska slöjdföreningen, som här har en rik erfarenhet, kan säkert göra en stor insats, om den ges möjligheter till detta.

Särskilt viktigt synes det oss att de personer, som söker bosättningslån, också får tillgång till rådgivning om de så önskar. Den service, som en del

ombud redan nu erbjuder, kan säkerligen byggas ut med ganska enkla medel.

En lämplig och kostnadsfri upplysningsskrift kunde obligatoriskt överlämnas samtidigt som nödiga handlingar ifylldes.

För den delen av hembildarna, för vilka sökande av statligt bostättningslån är aktuellt, föreligger särskilda problem.

Det nu gällande maximibeloppet, 3 000 kr., som fastställdes 1953, kan vid det här laget av många skäl anses behöva en justering uppåt. Man kan inte skaffa motsvarande bostättningsartiklar i dag för detta belopp, samtidigt som anspråken på ett hems utrustning inte minst utrymmesmässigt stigit. Som en sådan minst lika viktig justering anser vi det emellertid vara att behovsprövningsnormerna för lånens beviljande ändras. En alltför stor restriktivitet tillämpas enligt vår mening, då man bestämmer lånens storlek. Även om genomsnittssumman har stigit obetydligt under de senare åren är den för de 6 061 nya lån, som beviljades året 1959/60, endast 2 040.

Från låneförmedlarnas sida har det också framhållits det oegentliga i att man måste ta alltför stor hänsyn till den dagsaktuella ekonomiska situationen för de sökande, även om det t. ex. är styrkt att hustrun väntar barn inom kort och inte längre kommer att ha någon som helst inkomst. Inte heller om den manliga parten har en just avslutad värnpliktstid bakom sig tar man tillbörlig hänsyn härtill.

En bättre anpassning till de verkliga behoven synes oss påkallad.

Ytterligare en omständighet som utgör hinder för lån och som enligt vår mening borde omprövas är då mannen inte är svensk medborgare. Vi finner inte att detta under alla förhållanden skall vara skäl för avslag. Det synes oss orimligt att en familj, där kvinnan är svensk och mannen utlänning, skall vägras lån, medan en svensk man gift med en utländsk kvinna skall få lån. Det är mycket angeläget att det positiva stöd som de statliga bostättningslånen utgör för många unga familjer görs så effektivt som möjligt. Det är därför nödvändigt att man gör de justeringar som den allmänna utvecklingen kräver.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär åtgärder för en samlande upplysningsverksamhet rörande bostättningsfrågor samt att en översyn verkställs beträffande normerna vid beviljande av statens bostättningslån.

Stockholm den 26 januari 1961

Anna-Lisa Lewén-Eliasson

Mary Holmqvist

Elsa Lindskog